

INTERVIEW MET...

Het komende jaar willen wij het werk van verschillende classici uit Nederland aan bod laten komen. Voor dit nummer spraken wij Vincent Hunink, een van de meest productieve vertalers van (voornamelijk Latijnse) literaire werken uit de oudheid en de middeleeuwen. Vincent is

universitair docent Latijn aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. De afgelopen twintig jaar verschenen van zijn hand onder andere vertalingen van Tacitus, Seneca, Caesar, Sallustius, Apuleius, Augustinus en de vroegste Latijnse dichters. Voor een compleet overzicht van zijn werk, zie <http://vertalingen.vincenthunink.nl/>. Hier zijn ook digitale versies van zijn boeken te downloaden die niet meer in omloop zijn.

❖ *Phoinix: Waar ik je vandaag vooral wilde spreken zijn je literaire vertalingen. Kun je me ten eerste vertellen hoe je hiermee begonnen bent?*

❖ *Vincent: Dat is lang geleden. Aan het eind van de jaren tachtig kwam ik in gesprek met een uitgever hier in Nijmegen en toen kwam het idee om boekjes te maken met kleine teksten uit de oudheid, dus juist niet de grote auteurs die er altijd al waren. Toen heb ik een tekst uitgezocht die ik wel aardig vond, de *Apologie* van Apuleius, en die heb ik vertaald voor die reeks. Die reeks kwam alleen niet van de grond: die uitgever werd toen ziek en wilde het later niet meer hebben. Ik zat toen met die vertaling en schreef daarom Athenaeum - Polak & Van Gennep aan, dat was destijds de enige uitgever van klassieke vertalingen. Brutaal hebben we de halve wereld, dacht ik toen.*

❖ *Vincent Hunink*

Tot mijn genoegen zeiden ze vrij snel 'ja' en is het in 1992 verschenen.

Toen ging het eigenlijk verder. Ik vond het leuk om te doen en kwam met een nieuw voorstel, iets van Cicero. Daarna kwam ik nog met wat gekke voorstellen, zoals het werk van Cato. Vervolgens besloot ik dat ik ook maar eens wat moest maken waarmee ze wat konden verdienen en heb ik Caesar vertaald. Dat is inderdaad een steady seller gebleken.

Ik deed dit aanvankelijk naast mijn werk als promovendus, en ik vond het ook wel een mooie aanvulling op mijn strikt wetenschappelijke commentaren en artikelen.

❖ *Phoinix: En sindsdien breng je regelmatig vertalingen uit. Hoe kies je dan welke teksten je gaat vertalen?*

❖ *Vincent: Meestal doe ik een voorstel voordat ik begin. Ik begin er pas mee als ik er een groen licht voor krijg. Het komt ook weleens voor dat ik heel enthousiast ben over een bepaald werk en eraan begin, en het pas in de tweede instantie aanbied aan een uitgever. Een voorbeeld hiervan is Frontinus, met zijn werk over de aquaducten. Ik heb het van tevoren aangeboden aan uitgevers, maar die wilden zich er niet aan wagen. Ook christelijke teksten zijn soms uit te brengen, zoals het reisdagboek van Egeria uit de vierde eeuw. Dat wilde ook niemand van tevoren hebben. Dan ga ik er maar mee leuren, zoals dat heet, en het lukt eigenlijk vrijwel altijd om het toch uit te brengen. Het scheelt natuurlijk dat ik al vrij veel gedaan heb, waardoor ik weleens het voordeel van de twijfel krijg. Anders ging het met mijn vertaling van Martialis' eerste boek. Dat is heel lang blijven liggen, omdat niemand zich eraan wilde wagen om een heel boek Martialis uit te brengen. Martialis wordt vaak geplunderd, als bloemlezing uitgebracht. Ik vond het juist leuk om een heel boek uit te geven,*

met ook de mindere en de flauwe gedichten. Het dreigde de eerste keer te worden dat ik iets niet uitgegeven kon krijgen, omdat de uitgeverijen het niet wilden. Uiteindelijk kwam er toch een uitgever die geïnteresseerd was, zo geïnteresseerd zelfs dat we daar een reeks van poëzie van gaan maken, waar ik zelf voorstellen voor mag doen.

Een vertaling moet de concurrentie aangaan met hedendaagse, Nederlandse teksten.

Ik heb ook weleens een boek uitgegeven met behulp van crowdfunding, waardoor er geen risico's meer waren voor de uitgever. Daar hebben ongeveer vijftig mensen aan bijgedragen. Dat werk was de grammatica van Augustinus, een handboek om Latijn te schrijven voor clerici uit de vierde eeuw. Een hartstikke leuk boek, en ook als er maar vijf mensen in geïnteresseerd zijn, ik wilde het maken.

De derde mogelijkheid is dat iemand op me afkomt en vraagt of ik een bepaalde tekst wil vertalen. Dit zijn vaak gelegenhedswerken, zoals een werk uit de zestiende eeuw over een vroege universiteit in Nijmegen voor het jubileum van de filosofische faculteit hier. Zoiets vind ik al gauw leuk om te doen.

❖ *Phoinix: Iets anders, over het meer technische onderdeel van het vertalen. Wat zijn de grootste moeilijkheden hierbij? Wat doe je bijvoorbeeld met woordspelingen?*

❖ *Vincent: Om dit goed te beantwoorden, moet ik eerst iets algemeen zeggen. Als vertaler wil ik altijd dat de vertaalde tekst in de nieuwe taal als een huis staat en leesbaar is. Mijn doel is niet om een klassieke tekst naar de letter om te zetten, maar om een vertaling te maken die zelfstandig te lezen is en die recht doet aan het Nederlands. Een vertaling moet de concurrentie aangaan met*

hedendaagse, in het Nederlands geschreven teksten. Als wij een vertaling uitbrengen in het Nederlands van de jaren '50, met heel veel 'opdat' en lange bijzinnen, versperren wij de toegang tot een auteur. Ik vertaal ook omdat ik het Nederlands een mooie taal vind.

Woordgrappen zijn dan een probleem, en je moet maar net het geluk hebben dat je iets kunt vinden dat in het Nederlands past. Je hebt dan de techniek van het compensatorische vertalen, waarbij je op een ander moment een andere, passende woordspeling erin zet. Dat is natuurlijk niet de beste optie. In de eerste instantie probeer ik woordgrappen, zover ik ze zie natuurlijk, zo goed mogelijk weer te geven met iets dat in het Nederlands werkt. Dat levert natuurlijk soms applaus op, en soms afkeuring.

Vaak zijn het juist hele kleine dingen die lastig zijn bij het vertalen, zoals verbindingen van zinnen, de plaats van een bijwoord, het eerste woord van een zin of kleine nuances van topic en comment. Hoe vertaal je iets dat goed bekt als je het leest? Juist in dialogen moet ik goed opletten, want een dialoog klinkt al snel heel houderig. Dit geldt ook voor woorden om de spreker aan te geven. Een zin doet al snel erg Latijns aan als er iets staat als "dit was", zei hij". De plaats van het "zei hij" moet precies goed zijn, anders lijkt het heel gekunsteld. Deze dingen kosten mij de meeste tijd, terwijl je het in de uiteindelijke vertaling vaak niet ziet.

❖ *Phoinix: Nu over iets anders. Hoe is je werk verdeeld tussen aan de ene kant vertalingen maken en aan de andere kant je andere wetenschappelijke werk als artikelen schrijven?*

❖ *Vincent: Ik zie dat niet zo als een tweedeling. Het maken van goede vertalingen is toegepaste wetenschappelijke arbeid. Als ik alle beslissingen en*

overwegingen die ik bij het vertalen maak zou uitschrijven, zou je hele dikke boeken krijgen. Het is in de eerste instantie geen creatieve, kunstzinnige arbeid. Je moet wel creativiteit hebben, maar dat geldt voor ieder wetenschappelijk werk. De twee zijn voor mij dus een met elkaar verweven geheel. Dat was vroeger een controversieel standpunt. Tegenwoordig wordt er op universiteiten veel belang gehecht aan valorisatie, het toegankelijk maken van onderzoeksresultaten, en dan wordt dit vertaalwerk alom gewaardeerd. Dat was voor mij een aangename verrassing, want ik deed het vroeger in mijn vrije tijd, maar nu wordt het openlijk gewaardeerd en aangemoedigd. Ik mag nu zelfs officieel een deel van mijn tijd aan dat soort werk besteden. Dat was vroeger ondenkbaar. De waardering van vertalingen is sterk gestegen, ook onder classici. Er zijn er maar weinigen die hele werken in het origineel lezen, en dat weten wij tegenwoordig ook. Classici moeten natuurlijk toegang tot de originele teksten behouden, maar we moeten niet de illusie voorhouden dat we de hele Livius in het Latijn lezen. Natuurlijk ben ik wel classicus geworden omdat ik van het Latijn houd, maar je kunt niet alles in het Latijn lezen. Daarom zijn vertalingen, en de mensen die deze vertalingen maken, heel belangrijk. Zij worden meer gewaardeerd dan twintig jaar geleden.

❖ *Phoinix: De afgelopen jaren is er ook een bredere trend zichtbaar, dat de oudheid steeds meer gewaardeerd lijkt te worden. Steeds meer kinderen gaan naar het gymnasium en er is grotere belangstelling voor deze oudheid. Is dit ook terug te zien in de verkoop van jouw boeken?*

❖ *Vincent: Dit speelt al iets langer, ik zou dit vanaf de jaren negentig laten plaatsvinden. Dat zie je inderdaad aan een enorme aanwas aan vertalingen in de jaren negentig, met een piek in het jaar 2000. Daarna is dat een beetje ingezakt.*

Ik vind het een heel spannende tijd. Alles verandert, we zitten midden in een revolutie.

Ook het aantal leerlingen op gymnasia is al jaren een stijgende lijn. Dit is ook te zien in de toneelwereld, waarin bewerkingen van antieke stukken steeds vaker voorkomen. Tegelijkertijd is de boekenmarkt de afgelopen jaren sterk veranderd door ontwikkelingen als digitalisering. De uitgeverijen durven daardoor ook minder uit te geven dan vroeger. De markt voor klassieke vertalingen is natuurlijk een nichemarkt. Dat is aan de ene kant een voordeel: je wordt daardoor niet zo snel teleurgesteld door tegenvallende verkopen. Bij andere soorten boeken als sport- en kookboeken zie je een grote verplaatsing naar het internet. Mensen die een klassieke vertaling kopen, willen liever een echt boek dan een e-book of een pdf. Aan de andere kant levert een geringe terugloop in omzet meteen een groot gevaar op. Van een vertaling kon je voor de grote digitaliseringsgolf ongeveer duizend tot vijftienhonderd exemplaren verkopen, nu worden dat er 750. Daardoor is het net wel of net niet rendabel. Toch heb ik er vertrouwen in dat onze sector relevant en levensvatbaar blijft, maar het is moeilijker dan tevoren.

❖ *Phoinix: Als we het toch over deze ontwikkelingen in de boekenmarkt hebben, hoe zit het met digitale versies van je nieuwste werken? En hoe zie jij dit?*

❖ *Vincent: De grote uitgeverijen geven tegenwoordig systematisch e-books uit. Over het beleid daarachter kun je van mening verschillen. Zo kost bijvoorbeeld een van mijn Senecavertalingen als e-book ongeveer €1,50 minder dan de gedrukte variant. Dat is natuurlijk geen prijsverschil en dan koop je liever de papieren versie. De uitgeverij geeft dat ebook eigenlijk uit om te voorkomen*

dat dat gekocht wordt, paradoxaal genoeg. Ze willen eigenlijk niet dat dat een succes wordt en daarom prijzen ze het zo dat het de papieren verkoop stimuleert. Ik vind dat een raar beleid. Ik zou eerder het ebook goedkoper uitbrengen, misschien met een beperkte houdbaarheid. Er zijn genoeg creatieve oplossingen denkbaar. Bij de uitgeverijen is men er heel erg voor beducht dat de boekenverkoop verder terugloopt, dus wat ik nu zeg is echt vloeken in de kerk.

Ik ben niet een van de mensen die zegt dat alles steeds minder wordt, ik vind het juist een heel spannende tijd. Alles verandert, we zitten midden in een revolutie, en dat geldt zeker voor de boekenwereld. Ik kan me een situatie voorstellen waarin er een paar uitgevers blijven in onze branche die in een kleine oplage mooie boeken uitbrengen, met een goed internetportal daaraan gekoppeld waarbij je voor kleine bedragen boeken kunt lenen. Dat zou iets kunnen zijn voor de universiteit, of de OIKOS [red: de landelijke onderzoeksschool voor de klassieke talen]. Die zouden het voortouw kunnen nemen en alles samenbrengen wat niet meer in druk is. Er is natuurlijk ook ontzettend veel waar alle auteursrechten van verlopen zijn. Daar zitten negatieve kanten aan, omdat veel verouderde werken daarmee op het internet een nieuw leven gaan leiden, terwijl de nieuwe vertalingen achter een paywall zitten. Wij classici zouden die oude vertalingen kunnen bekijken en opschonen, zodat het niet verouderde maar juist bijgewerkte vertalingen zijn.

❖ *Phoinix: Als laatste vraag dan: waar werk je nu aan?*

❖ *Vincent: Op dit moment ben ik bezig met een boekje met een aantal brieven van Plinius. Plinius is een oude liefde van me. Zijn volledige correspondentie is helaas een jaar of tien geleden in het Nederlands verschenen, dus die krijg ik nu nooit meer uitgegeven, maar nu maak ik een bloemlezing met een*

aantal brieven van Plinius aan Tacitus. Hier zit de beroemde Vesuviusbrief bij, maar ook bijvoorbeeld een brief over stijl. Ook werk ik mee aan een examenbundel voor 2017, over Livius. Verder komen er een heruitgave van Sallustius en verschillende dingen van Augustinus. Ook heb ik de geschiedenis van Apollonius, de koning van Tyrus, vertaald, een tekst uit de late oudheid.

❖ *Dit najaar ga ik me weer zetten aan de Annalen van Tacitus. De Historiën heb ik al wel vertaald, net als wat van zijn kortere teksten. De Historiën was een enorm werk, maar wel heel mooi om mee bezig te zijn. Zijn stijl moet kort, boos en heftig zijn, het moet de grenzen van de taal oprekken, maar toch leesbaar blijven. Het werkwoord weglaten, vooral onbepaalde werkwoorden, zoals infinitieven of participia, gebruiken, zelfstandige bijzinnen inlassen, zinnen die eigenlijk geen zinnen zijn volgens de klassieke syntaxis: dat gebeurt bij Tacitus heel veel, en vooral in stukken die actie beschrijven. Het is alsof hij schetst met woorden, schildert met kleine penne streken. Er moet niet te veel werkwoordelijke dynamiek in die zinnen zitten, maar wel iets anders waardoor het kort en flitsend is. Ook moet je bij Tacitus oppassen met aanvullingen, iets wat vertalers snel doen. Tacitus zegt bijvoorbeeld “de edelen van de Germanen waren bondgenoten van de Romeinen, het volk was tegen de Romeinen gekeerd.” In de vertaling vul je bijna vanzelf dat “maar” aan omdat dat veel beter leest, maar dat moet nou net niet. Tacitus maakt dat contrast niet, het is de bedoeling dat jij als lezer dat doet. Ik heb er wel zin in om hiermee aan de slag te gaan.*

❖ *Wij bedanken Vincent Hunink hartelijk voor zijn tijd om ons te woord te staan.*

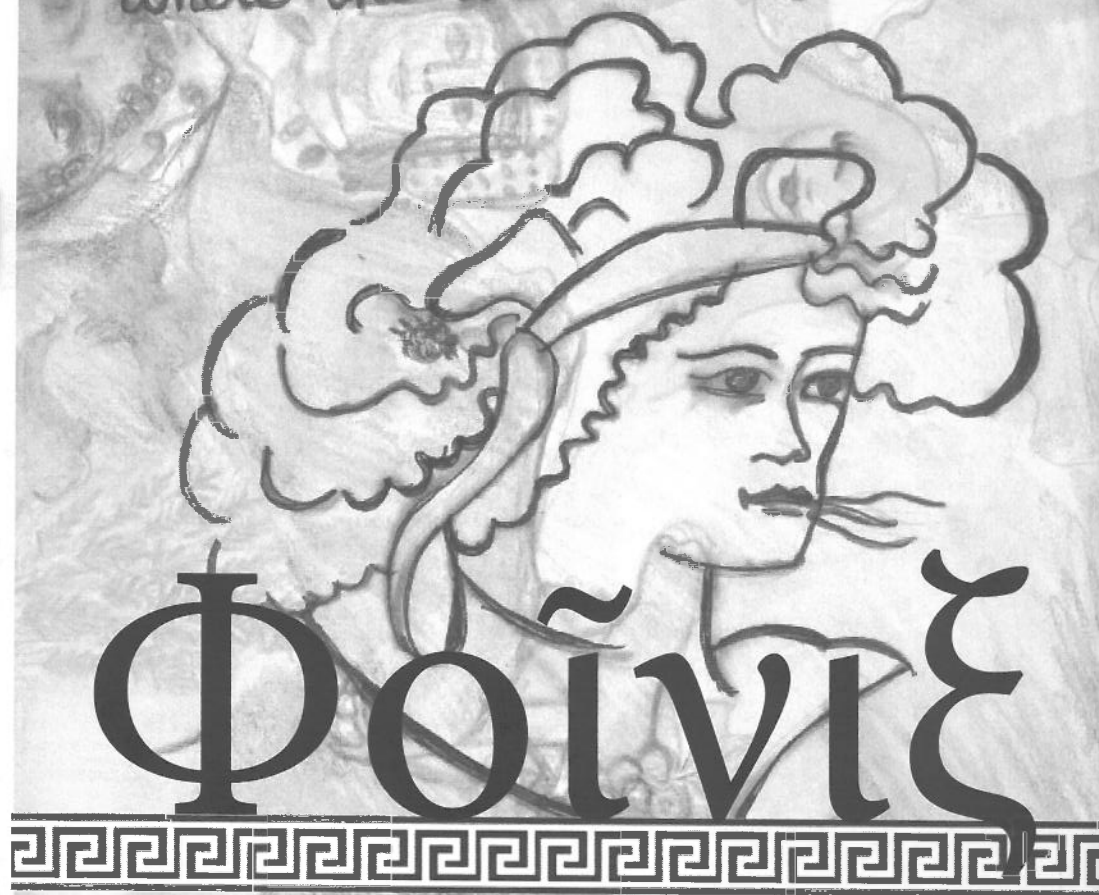
Ooh Achilles! Die naam ken ik wel! Maar waarom zie je er eigenlijk uit als een haai?

Het is Acheïlos, niet Achilles! En dat is een lang verhaal, maar ongetwijfeld ook op internet te vinden, waar onze tekenaar ook haar info vandaan heeft.

mompelt nog iets over domme landrotten die altijd zijn naam verkeerd zeggen

En zo liep ook Seans vakantie toch nog goed af, hopelijk die van jullie ook!

Where the wind blows Vincent Hunink

Βορρῆας

going

Μεσογειακή

COLOFON

Jaargang 11, nummer 1
September 2015

❖ **Redactieadres:**

Postbus 716
9700 AS Groningen

❖ **Email:**

redactie.phoenix@gmail.com

Redactie:

Voorzitter:
Marije van der Steege

Penningmeester:
Rhanna Roscher

Secretaris:
Sanne Oud

Algemene redactieleden:
Sean McGrath

Diede ter Keurs

Lay-out:

Paul Wijnbergen

Dit is een uitgave van
studievereniging Bopéac

INHOUD

- ❖ Voorkant
Linda Ham
- ❖ Redactioneel
Marije van der Steege Pagina 3
- ❖ Interview met...
Vincent Hunink Pagina 4
- ❖ Van onze buitenlandcorrespondent
Aaltje Hiddink Pagina 8
- ❖ Vakantiefoto's
Pagina 10
- ❖ Stage bij de Groninger Archieven
Diede ter Keurs Pagina 14
- ❖ Commissiesollicitatie
Kevin Jager Pagina 16
- ❖ Verjaardagen
Pagina 17
- ❖ Bestuurssollicitatie
Kevin Jager Pagina 18
- ❖ Boreaslied
Pagina 19
- ❖ Puzzel
Linda Ham Pagina 20
- ❖ De Historische Anekdote
Marije van der Steege Pagina 22
- ❖ Introductiebarbecue
Kevin Jager Pagina 23
- ❖ Strip
Rhanna Roscher

REDACTIONEEL

❖ *Door Marije van der Steege*

De eerste Phoenix van het collegejaar: het is weer tijd voor clichés. Wat ging de vakantie weer snel voorbij, 'time flies when you're having fun', maar we hebben zin in het nieuwe jaar. Nieuwe studenten, nieuwe vakken, en binnenkort een nieuw Boreasbestuur en nieuwe commissieleden. En een nieuwe Phoenix. De redactie heeft in de vakantie namelijk niet stilgezeten en heeft besloten een paar vernieuwingen door te voeren. Zoals je waarschijnlijk is opgevallen is de lay-out van de voorkant veranderd en heeft de achterkantstrip een andere maker. Maar ook inhoudelijk zijn een paar dingen nieuw: de boekenkast is verdwenen en de mythe is ingewisseld voor een historische anekdote. We hopen in de loop van het jaar nog een paar andere nieuwe rubrieken in te voeren. Om de Phoenix een echt Boreasblad te maken hebben we jouw hulp nodig. Dus heb je ideeën, een interessant essay of zin om eens een voorkant te tekenen? Laat het ons weten!

Het interview en de buitenlandcorrespondent blijven bestaan: voor dit nummer is Sean naar Nijmegen geweest om Vincent Hunink te bevragen en oud-Phoenix-voorzitter Aaltje vertelt over haar onderzoek in München. Verder vind je ook de jaarlijkse vakantiefoto-wedstrijd: het was erg moeilijk een winnaar te kiezen... alle deelnemers bedankt voor de inzendingen!

Veel leesplezier!

Materiaal voor Phoenix 11.2 graag voor **maandag 16 november** naar redactie.phoenix@gmail.com!

❖ **Van links naar rechts:**

Paul, Sanne, Marije, Rhanna, Sean en Diede

